

10. kihívás: KÖRPANORÁMA NAGYKOVÁCSI FELETT

Nagykovácsiban a település központjában a fák takarásában megbújó katolikus templom mellett találkozom régi jó ismerősömmel, aki a Nagykovácsi erdőkért felelős kerületvezető erdész. Rövid terefere után nyakunkba is vesszük a várost, és elindulunk az erdő irányába. Nem sokat kell az aszfaltot koptatnunk, gyorsan az erdő széléhez érünk. Szokásomhoz híven bele is vágok a kérdezősködésbe.

- **Nagyon megörültem, amikor kiderült, hogy Nagykovácsi környéke, és a Szénások lesznek ennek a kihívásnak a célpontjai. Többször futottam már erre, és mindig is szerettem volna tudni, hogy mitől különleges ez a hely, mi a titka.**

Erdész: - Örülök, hogy ilyen lelkes vagy. De ne ugorjunk egyből neki a Szénásoknak, inkább egy kicsit messzebből indítanék, ahogy az instant kör sem egyből a Szénásokra vezet fel. Utunk első felében a Nagy-Kopasz hegy északi oldalát érintjük. Jártunk már közösen is ezen a környéken, akkor, amikor a Csergezán kilátót is megmáztuk, majdnem napra pontosan egy évvel ezelőtt. Az útvonal ezen részén teljesen más erdőképpel találkozunk, mint később. Nézd meg, itt alapvetően zárt cseres, tölgyes erdőn haladunk át. Emlékezz majd az itt látottakra, mert az út második felében merőben különböző erdőket látunk majd.

- **Rendben, igyekszem jól megjegyezni az itt látottakat. Képzeld el, hogy egy kicsit utána olvastam a Szénásoknak, és azt írták, hogy különleges természeti értékei vannak és ezért fokozottan védett. Már most is abban a védett részben járunk?**

Erdész: - Hello, már megint egy kicsit előre szaladtál. Türelem. Szerencsére van még időnk, amíg eljutunk a Szénások lábához, így részletesen el tudom magyarázni a természetvédelmi védettségeket, ami eléggé összetett dolog, és közben azt is meglátjuk, hogy ez, ahol járunk, milyen kategóriába tartozik.

- **Rendben. Igyekszem az itt és mostban maradni. Csupa fül vagyok!**

Erdész: - A mostani utunk településen kívüli teljes része a Budai Tájvédelmi Körzet területén vezet át. Ezen a nagy kiterjedésű – több, mint 100 km² – tájvédelmi körzeten belül találunk védett és fokozottan védett besorolású területeket is. Mindkét védettségi kategória országos jelentőségű. Mint ahogyan a nevéből is sejthető, a fokozottan védett területek természetvédelmi szempontból jelentősebbek, kiemelkedőbb értékeket rejtnek, és a természetvédelmi korlátozások is erőteljesebbek emiatt. Nem csak, hogy a Budai Tájvédelmi Körzeten belül található meg mindkét besorolású terület, hanem utunk is érint mindkét kategóriába tartozó területrészt. Utunk első felében (míg a forgókaput el nem érjük) védett területen haladunk, ezt követően pedig fokozottan védetten.

- **A terepfutókra mi vonatkozik, ha fokozottan védett területen járnak?**

Erdész: - Igen-igen, van mit figyelni a futóknak is. Fokozottan védett területeken nem szabad letérni a kijelölt turistautakról, illetve tanösvények útvonaláról. Erre figyelünk majd ma is, meg kérek ezután te is figyelj rá máskor is.

- **Ez nagyon fontos és hasznos információ volt, futótársaimmal is megosztom majd.**

Erdész: Köszönöm. Ha már a fokozottan védett területekről beszéltünk – és közben meg is érkeztünk annak határához, itt a Szénások tövében – akkor egy különleges dologra hívnám fel a figyelmedet. Ez a területrész, ahova belépünk, a Szénások Európa Diplomás Terület nevet viseli. Európa természeti örökségének megóvása érdekében az Európa Tanács 1965-ben hozta létre az Európa Diplomát. A kitüntetéssel egyes európai jelentőségű védett területek az Európa Tanács védnöksége alá kerülnek. A Diplomát olyan védett természeti területek kaphatják meg, amelyek Európa geológiai, biológiai vagy tájképi sokféleségének megőrzése szempontjából kiemelkedően fontosak. Ez a terület az 1995. évben nyerte el ezt a rangos címet.

- **Melyek ezek a különleges értékek? Mondanál pár példát?**

Erdész: - Szívesen! A Szénások dolomit hegyeit a Budai-hegységben már az 1800-as évek végétől az egyik kiemelkedő jelentőségű hazai természeti területként tartják számon. A társulások számos bennszülött (endemikus) és maradvány (reliktum) faj élőhelyét jelentik, közülük a pilisi len (*Linum dolomiticum*) a világon egyedül itt él.

- **Ööö...bennszülött...maradványfaj...??? Mit jelentenek pontosan ezek a kifejezések?**

Erdész: - Az endemikus vagy bennszülött faj olyan faj, ami elszigetelten található, elterjedési területe rendszerint valamilyen különös természeti földrajzi tényezővel jellemezhető és feltételezik, hogy ott is keletkezett (vagyis egyben ott őshonos, de máshol nem található meg). Míg reliktum fajnak vagy maradványfajnak (illetve élő kőületeknek) adott területen korábbi földtörténeti korokból fennmaradt állat- és növényfajokat nevezünk. Ezek elterjedési területe korábban összefüggő volt, mára azonban szigetszerű foltokra esett szét.

- **Jól értem, hogy mindkét csoportból élnek itt különböző fajok?**

Erdész: - Igen, jól! A dolomit alapkőzetén kialakult domborzati sajátosságok miatt tudtak megmaradni itt. Egyaránt élnek egymás közelében jégkorszaki fajok és a melegkedvelő, hazánkban ritkaságszámba menő fajok. Ahogy előbb is említettem a terület egyik legnagyobb különlegessége a világon egyedül itt nyíló pilisi len.

- **Azta! Közben fel is értünk a Nagy-szénás csúcsára. Elképesztő körpanoráma tárul a szemünk elé!**

Erdész: - Igen, gyönyörű a kilátás minden irányba! Láthatjuk a Pilist, a Budai-hegység java részét, de még a Zsámbéki-medence egy részére is kilátásunk nyílik. Amikor legutóbb együtt jártuk az erdőt, akkor azt kértem, hogy a teljesítők a Csergezán Pálról elnevezett kilátóból készítsenek egy panorámaképet, amit küldjenek is be az Országos Erdészeti Egyesület e-mail címére. Most azt szeretném kérni, hogy innen a

Nagy-Szénás tetejéről készítsenek egy olyan fotót, ami szerintük jól mutatja a környező táj változatosságát, és azt küldjék el az erdeisportok@oee.hu-ra

- Ez nagyon jó ötlet! Köszönöm szépen az erdei kalauzólást! Hihetetlen, hogy már körbe is értünk. Hálás vagyok az újabb hasznos tudásért! Jó szerencsét!

Erdész: - Köszönöm a kirándulást és a lelkesedésedet. Jó szerencsét!